

o devátku. I potřeby bohoslužby opatroval zeměpán podobným způsobem. Některé služby pro kostely svěřoval nevolné dvorské čeledi; uvádějí se na př. custodes ecclesiae, campanarii, kteří zanikají později v řadách polosvobodného vesnického obyvatelstva. Ve 13. stol. objevují se královští sanctuarii, o jejichž funkcích blíže nejsme zpraveni. (Činí se o nich zmínka také v pramenech slezských.) Sem spadají dále dušníci (animatores, proanimati), jimž věnuje spisovatel rovněž svou pozornost.

V části věnované beneficiálnímu statku farního kostela pojednává autor nejprve o dotování půdou a lidmi. Také na území českém setkáváme se s dotátními vesnicemi zv. Popovice a pod. Pronikající do země později lánové zřízení týká se i farních kostelů.

Zvláště oblíbenou formou dotování farních kostelů byl desátek, o němž spisovatel podrobněji vykládá. Zmiňuje se o desátku fiskálním, o desátcích světských, rozšířených v jižních Čechách, o rozdílech mezi půdou vrchnostenskou a seelskou, pokud běží o desátek, a jiných detailech. Pro nižší desátek sedláků užívá se v pramenech nejen výrazů decimae solitae, consuetae, consuetudinales, rusticae, rurales, nýbrž i slova fusa annona, což ukazuje na to, že se desátek onen odváděl v obilí již vymláceném: jen zřídka mluví se o snopech.

V desátku seelském nevidí spisovatel daň, která by se byla vyvinula na základě všeobecného církevního práva, nýbrž dávku opírající se o zemské právo.

Pozornost autorovu zaujala dále tricesima, třetina desátku pro faraře tam, kde dvě třetiny připadaly vrchnosti. Bylo tomu tak v jižních Čechách a také na Moravě. — Dále pojednává spisovatel o desátku biskupském. Vylíčením sporu mezi králem Přemyslem Otakarem I. a pražským biskupem Ondřejem ve věci desátku zakončuje autor svoje úvahy o tomto předmětu.

Pojednav ještě zcela stručně o jiných pramenech příjmů, sloužících k vydržování farních kostelů, a majetku fabričním, shrnuje prof. Schmid výsledky svého bádání o právních základech farní organizace v Čechách a na Moravě. Jako význačnou črtu vývoje shledává, že nebylo tu zákonné úpravy otázek sem spadajících. O recepci franckého zákonodárství není řeči. Činitelem pro vývoj farní organizace jediné rozhodujícím byla v nejstarší době vůle panovníkova a v době pozdější vůle pozemkové vrchnosti.

I v novém díle prof. Schmidy pozorujeme solidnost vědeckého bádání. Největšího uznání zasluhuje, že se autor snažil sebrati a kriticky proniknouti pramenný materiál a že z něho těžil methodou srovnávací.

Karel Kadlec.

Slovanské právo.

Rafacz Józef, Egzekucja w Małopolsce od statutu wiślickiego do końca średniowiecza. Vyšlo v rozpravách varšavské university jako 3. číslo v r. 1927.

Nová monografie autorova, jenž pracuje na dějinách soudního polského řízení, zabývá se vývojem exekučního řízení v Malopolsku od statutu vislického do konce středověku. Avšak vypsána jest též stručně ve zvláštní kapitole historie exekuce před statutem vislickým na podkladě předpisů statutu, jehož normy, zachycující obyčejové právo XIII. stol., promítá autor i do časů dřívějších. Zmíněná stať jest jaksi úvodem k vlastnímu vyličení exekučního řízení, kterému jest věnována další kapitola. V této pojednáno předem o stranách a zástupcích, dále o exekučních orgánech (soud, městský starosta, jenž k výkonu exekuce užíval orgánů nižších — možných t. j. pignuratorů, exekutorů). Od XVI. věku stali se pomocnými orgány šlechty, kteří byli k tomu oprávněni královskými listy. Autor dále probírá předmět exekuce uváděje, že exekuce předem byla vedena na movitosti (dobytek), v druhé řadě na nemovitosti a konečně na samu osobu dlužníkovu. Zabavený dobytek byl opatrován v létě dva týdny, v zimě 8 dní a nesplnil-li do té doby dlužník svého závazku, byl dobytek prodán a stržená cena dána věřiteli. Nemovitosti dány věřiteli do usufruktu, jenž zanikl, nabídl-li dlužník zaplatiti svůj dluh. Ze skrovných údajů pramenných popisuje autor formu exekuce (pignatio, intromissio), načež vykládá, jak se dále postupovalo se zabavenými předměty a jak uspokojen věřitel, konečně pak uvádí celou řadu trestů, jež stihaly dlužníka, zbraňoval-li výkonu exekuce, z nichž nejtěžší byla »septuaginta« a na konci středověku klatba (bannitio). Stručná zmínka věnována jest též případu, kdy exekuce vedena byla vadně a důsledkům z toho plynoucím.

Poslední kapitola spisu líčí proměny, jež se děly v exekučním řízení statutu vislického do vydání procesní formule z r. 1523. Autor poukazuje zejména na vývoj v počtu aktů exekuce se týkajících. Vislický statut vycházel ze zásady jednoho aktu exekučního, naproti tomu koncem XIV. věku počet jich vzrůstá, ježto peněžité tresty, hrozící odsouzenému dlužníkovi následkem znehodnocení peněz staly se méně účinnými, takže pohružky bylo nutno opakovati. Před r. 1492 soud posílal čtyřikráte své orgány k zabavení movitostí a k odebrání nemovitostí. Nebylo-li možno tímto způsobem exekuci dovršiti, byla vykonána orgánem správním (starostou). Po r. 1492 stala se exekuce, prováděná orgány správními pravidelnou a exekuce soudní začala zanikati.

Spis autorův jest opatřen bohatou citací pramenů i četnými odkazy na odbornou literaturu; připojeno též stručné francouzské resumé. Pro dějiny slovanského řízení soudního jest vítaným příspěvkem.

Jasinski Mihail, Zakoni Veprinca (Statut Veprina ačk i). Zvláštní otisk ze »Zbornika znanstvenih rozprav« právnické fakulty v Lublani, 1926. Stran 48.

Je známo, že čtvrtý svazek sbírky Monumenta hist.—jurid. Slavorum Merid., v němž obsaženy jsou zákony psané chorvatsky, je rozebrán. V zájmu vědeckém bylo by třeba, aby Jihošlovanská Akademie věd a umění opatřila nové vydání, a to tím spíše, že dnes bylo by možno ledacos z vydání starého opravit, jak patrně zejména z nové edice zákona Vinodolského, opatřené prof. Kostrenčićem. Poněvadž však k novému vydání zmíněného čtvrtého svazku v dohledné době sotva asi dojde, není divu, že profesor právnické fakulty lublaňské Michail Nikitič Jasinskij po známé své práci »Kada i na koji način je bio sastavljen Kastavski statut« přikročil k podrobnému studiu jiné právní památky chorvatské, v řečeném 4. svazku obsažené, statutu Veprinackého, a sice za tím účelem, aby tuto památku znova vydal tiskem. Vyšlo sice r. 1910 v Mjesečniku pravn. družtva u Zagrebu péčí R. Strohalu, známého odborníka v písemnictví glagolském, nové vydání Veprinackého statutu, a to v transkripci latinkou, ale nehledíc ani k tomu, že edice tato není tak přístupná, jako byl čtvrtý svazek sbírky Monum. hist.—jur., nedá se jí vědecky — pro citaci — dobře používat, poněvadž jednotlivé články Veprinackého statutu nejsou v ní číslovány. Ani nové výklady textu podané R. Strohalem vždycky neuspokojí, a proto se prof. Jasinskij rozhodl, že nejen nově vydá Veprinacký statut, nýbrž že podrobí revisi i dosavadní numeraci článků, pocházející jednak od prvního vykladatele, prof. Vladimírského-Budanova, jednak od prvního vydavatele Fr. Račkého, a že se také pokusí o nový výklad textu a neznámých termínů.

Edice Jasinského skládá se ze dvou částí, z úvodu a z vlastního textu statutu. Část úvodní sestává ze tří kapitol. V první se pojednává o rukopisech, tištěných vydáních a vědeckém zpracování statutu Veprinackého. Kapitola druhá vykládá o příčinách vzniku řečeného statutu, o době a způsobu jeho sepsání. Statut povstal kolem r. 1400, když Veprinac přešel do rukou hrabat z Wallsee. R. 1465 byl potvrzen při přechodu panství na Habsburky. Na počátku 16. stol. znova sestaven, když stará redakce buď se ztratila anebo dlouhým užíváním tak opotřebovala, že vznikaly pochybnosti o obsahu. V kapitole třetí úvodu se píše o rozdělení statutu na články a o jeho obsahu. Vydavatel poukazuje nejprve na nejbohatší část textu, na ustanovení z oboru práva trestního, nato přechází k chudým normám práva civilního, dále k ustanovením ze soudního řádu a konečně k článkům, týkajícím se obecního zřízení a poměru obce k vrchnosti.

V části druhé jest, jak již řečeno, podán text Veprin. statutu a poznámky k němu, resp. výklady. Co se týče textu, držel se vydavatel celkem edice Strohalovy, která je rozhodně lepší než Račkého. Ale na některých místech dal přece přednost textu Račkého. Označil to kursivou a pokaždé motivoval v příslušných poznámkách. Vydavatel snažil se nejen o podání co nejsprávnějšího znění statutu, nýbrž i o nejúplnější interpretaci jak jazykového, tak i právního smyslu jednotlivých

vých článků Veprinackého statutu. Naproti Račkému, který rozdělil text statutu na 37 článků (nedopatřením počítá se jich jen 36, ponědva články za sebou mají stejné číslo [21]), čítá edice Jasinského 44 články.

S výklady a poznámkami prof. Jasinského celkem souhlasíme a měli bychom jen několik málo námitek a poznámek. V druhé části úvodu (str. 27) sotva je po našem mínění správně čísti v kěh smopučení. Smysl vyžaduje, aby se četlo pušćeni (puštěni; u Račkého stojí пушцѣн.). Vyjadřuje se tu myšlenka, že staří pamětníci revidovali staré zákony, za jichž platnosti byli propuštěni z panství prvých pánů (hrabat z Wallsee) pod nové panství rakouské. Proto nemůže se čísti pućeni, a není ani správný výklad upućeni (informování).

Článek 24. a násl. vyžadovaly by zvláštního výkladu. Především je třeba ujasnit si, co znamenají slova loza, presika a gaj. Výrazem loza označuje se, jak jsem již podotkl ve vydání Mošćenického statutu (str. 28 posl. řádek a 29), obecní les. Srov. heslo Loza v Budmaniově-Mareticově Rječniku hrv. ili srpskoga jezika, díl VI., str. 175, sloupec 2.: U Horvatskoj loza zove se oni atar šume, koji je jednom selu ili posebnim kućama razmiren, odkud drva za vatru i za gradju vade, i što isiku, opet posadjuju. — Tyto obecní lesy, když se jich se strany členů obce zneužívalo (přílišným vysekáváním stromů a pastvou dobytka), bývaly dávány pod zvláštní ochranu obecních orgánů, a zapovídáno bráti v nich dříví a pásti dobytka (viz čl. 40. Kast. st. a zákaz z r. 1603 ve stat. Mošć.). Také statut Vepr. (čl. 25.) zná podobný zákaz. Nápadno je však, že na nedovolené pasení v obecním lese a brání tam dříví je stanovena pokuta pouze 48 soldů, t. j. 2 libry a 8 soldů, kdežto pouhý průchod obecním lesem byl zakazován pod pokutou 50 liber (čl. 24.) — Ve čl. 26. a 27. mluví se o presekách. Co znamená slovo to? Neuspokojuje výklad Račkého. vzatý u Vuka (dolina preko kakve kose), ani výklad Mažuranićův (dolina, prodol preko kakve planine, a takodje put, medja u šumi), s nímž projevuje souhlas Jasinskij. P ř e s e k a, výraz známý již starým Slovany, znamená přehrada, ohrada a později i živý plot, jak se toho užívá také v jazyku slovanském (viz Pleteršnikův Slovar, II. str. 271: die Hecke, lebendiger Zaun, besonders im Felde). Lesními přesekami bývaly ohražovány celé země, na př. staré Uhry, jak o tom píše Tagányi a Karácsonyi. Maďaři měli pro ně vlastní slovo gypű (lat. indago), ale užívali také slovanského příszaka. Četné doklady o slově přeseka z území slovanského viz v Jirečkově Prove, str. 289; viz též Ciszewski, Prace etnologiczne (Varšava 1925, 127—145). Ve Veprin. stat. činí se jednou (ve čl. 26.) zmínka o presece, kterou byl ohražen jako živým plotem obecní les, a po druhé (čl. 27.) o presece, kterou byl oddělován soukromý majetek. Sekat sirovo znamená právě kaziti sekáním živý plot. — Ljudski gaj

ve čl. 28. znamená soukromý háj náležející jednotlivým »lidem«, t. j. členům obce, »kmetům«, jak se nazývají ve čl. 31. a 36.

K čl. 31. mělo být poznamenáno, že souvisí se čl. 38. Běží o případ, kde domácí člověk (»kmet«) žaloval před kapetánovým soudem (uročno veče). Bylo to dovoleno, jen když žalobce svou žalobu opověděl nejen žalovanému, nýbrž i místnímu soudu, t. j. županovi a obecním starším (radním). O opovědi žalovanému mluví se ve čl. 31. (ne povedavšimu), o opovědi místním usoudu ve čl. 38. (imej ga prvo narecí). »Nelze souhlasiti s výkladem, že narec ga znamená »javití mu«. Je to viděti již z akusativní formy ga (mělo by se říci »imej ga prvo narec pravdi, t. j. měj [budiž povinen] udati ho soudu). Uđání jména žalovaného místnímu soudu bylo nutné z toho důvodu, aby tento soud obstaral pŕuhon (pozv, citatio) žalovaného, poněvadž soud kapetánův (uročno veče) neměl k tomu vlastního svého orgánu.

Na nedorozumění spočívá domněnka vydavatelova, vyslovená v pozn. 139, že by Mažuranič slovo veljak uváděl v souvislost s německým slovem wáhlen. Již umístění výrazu toho v Mažuraničově slovníku (str. 1558) ukazuje, že slovo veljak souvisí s pojmem »veliký« podobně jako velmož a jiná podobná slova. Označuje se výrazem tím kterýkoli obecní funkcionář.

V pozn. 122 ke čl. 32 přidržuje se vydavatel Mažuraničova mínění, že úředník zvaný zřeli je snad totožný s valputem, uvedeným ve čl. 33. (a také ve stat. Kast.). S tím však rozhodně nemožno souhlasiti. Že běží o osoby zcela různé, o tom svědčí nejen jejich názvy, nýbrž i sám tekst statutu. Zřeli — třeba se nazýval »vrchnostenským« (gospodski zřeli) — měl povahu orgánu polo obecního a polo vrchnostenského. Veprincané volili ho ze svého středu, avšak vrchnost ho potvrzovala, ale mohlo se státi i naopak, že osoba dosazená vrchností musela být scáválena obcí Veprincem. Byl-li v tomto druhém případě zřeli od obce přijat (»ako bude za nas«), měl vykonati přísahu ná zákon a mohl sedět v místním soudě. (Tím spíše byl asi přisedícím soudu, zvolila-li si ho sama obec.) Poněvadž měl za úkol bdíti nad královskými důchody od obce, mohli bychom jej nazvati fiskálem. Zcela jiným úředníkem byl valput (etymol. výklad viz u Mažuraniče, str. 1538). Ten nenáležel vůbec k orgánům obecním, nýbrž byl správcem celé »Kastavštiny«, totiž hospodářským správcem celého kastavského panství, k němuž náležel také Veprinc. Byl to orgán ryze vrchnostenský, který ve Veprinci ani se nezdržoval, nýbrž jen jednou za čas (»o Jurjevi«) tam přicházel, když ho k tomu nutily úřední povinnosti.

Není dále správným výklad Strohálův, že by slovo koverat (ve čl. 41) pocházelo od itals. coprire, covrire. Běží arci o slovo italské, ale jiné. Koupiti — a to právě znamená koverat — je po italsku ještě dnes comprare, comperare (místo starší formy comparare). Koverat povstalo tedy z itals. comperare, a nikoli z covrire.

Jen mimochodem podotýkám, že pochybuju o tom, že by předkupní právo obce bylo starší než předkupní právo příbuzných (viz pozn. 184 na str. 44).

Ke čl. 18. a 19. měl bych poznámku, že místo dlanu a pestu byla by správná transkripce дланю а пестю.

Na str. 30 (pozn. 49) běží o lapsus calami. Místo капетана státi má satnika.

Poznámky tyto nemají být arci na újmu záslužné práci prof. Jansinského. Vydavatel značně přispěl nejen k stanovení správného textu veprin. statutu, nýbrž i k jeho výkladu. Cenné jsou jeho jednotlivé postřehy (na př. v pozn. 194 na str. 45 a 46, kde srovnává chorv. kanat s rus. terminem zaklič, v pozn. 99 ke čl. 21 a j.) Karel Kadlec.

Бараць Г. М., Собрание трудовъ по вопросу о еврейскомъ элементѣ въ памятникахъ древнерусской письменности. Томъ I. (2 části). — Paříž 1927, stran 918.

Před rokem referovali jsme v tomto časopise o druhém svazku sebraných spisů Baracových. Nyní podáváme zprávu o svazku prvním, vyšlém letošního roku v Paříži, opět péčí dědicův autorových.

Byl-li již druhý svazek obsahem svým velmi zajímavý, lze to říci i o svazku prvním, jehož prvá část se zabývá otázkami z ruské právní historie. Je tu sebráno šest Baracových statí, a sice: 1. o nejstarší židovsko-chazarsko-ruské právní památce, Zakon sudnyj ljudem, 2. o soudních důkazech podle Ruské Pravdy, 3. o řádu vel. knížete Vsevoloda o církevních soudech, 4. o podílnickém plodinovém pacřtu podle Pskovské soudní listiny, 5. výklad t. zv. smlouvy Těšatovy z 13. stol. jakožto ujednání mezi dvěma židy, 6. rozbor ustanovení Ruské Pravdy o obmezení úroků z peněžných zápůjček. Až na poslední dvě práce, jež se tu uveřejňují poprvé, běží o přetisk starších autorových článků, dnes arci skoro již nepřístupných, zvláště cizinci. Nebyly sem zahrnuty jen tři vyšlé již právnické práce Baracovy, zejména o cizím původu většiny ruských civilních zákonů a kriticko-srovnávací analýsa smluv Rusů s Řeky (Kijev, 1910), uveřejněná ve formě samostatné knihy a dosud nerozprodaná.

V tomto stručném referátě nemůžeme se pouštět do podrobností autorových výkladů. Stačí, řekneme-li, že Barac se snaží, jak to z celé jeho vědecké činnosti známe, stopovatí myšlenku, že jak v nábožensko-duchovních, historických, básnických a vůbec kulturních památkách ruských, tak i v právněhistorických pramenech ruského národa se projevuje vliv kulturních elementů židovských. Co se týká vlivů v oboru kultury právní, působila na ruské právní památky po jeho mínění hlavně ustanovení talmudu a kodeksu Majmonidova. Vděčným polem pro srovnávací studium byl autorovi zvláště t. zv. Zakon sudnyj ljudem, zachovaný ve dvou redakcích, o němž je hlavně známo, že čerpal ze zákonů Mojžíšových (v české literatuře viz práci Saturníkovu, Příspěvky k šíření byzantského práva u Slo-

vanů). Spisovatel probírá jednotlivá ustanovení tohoto zákona a hledá jejich židovský pramen. Docílá (na str. 53 a násl.) k výsledkům, z nichž vyjímáme toto: 1. domovem této památky bylo podle všeho Chazarsko. 2. V té podobě, v jaké nás došel *Zakon sudnyj* v objemných svých recensích, starších než recenze krátké, liší se značně od původní redakce. Rozdíl spočívá v tom, že do dnešních jeho typů byly přijaty některé články zcela jiného navrstvení. V původní své podobě byl *Zakon sudnyj* úplným svodem církevně-civilních ustanovení, plativších v Chazarsku, sepsaným pro prostý lid (odtud název *Zakon sudnyj ljudem*). 3. Co se týče otázky, kdo byl autorem nebo překladatelem *Zakona sudného*, tu vyslovuje Barac mínění, že řečená památka nebyla sepsána nebo přeložena nikým jiným než svatým Cyrilem (Konstantinem Filosofem). Maje před sebou cestu do Chazarska, připravil se na ni důkladně sv. Cyrill studiem židovského jazyka a písemnictví (knih talmudských, rabínských). Knihy disputů Cyrillových s Chazary a mohamedány, jichž úryvky se zachovaly v obširné legendě o sv. Konstantinovi (Cyrillovi), byly po mínění Baracově sepsány částečně po hebrejsku, částečně pak po arabsku a pak přeloženy do jazyka slovanského. Je-li tomu tak, nepostrádá věrohodnosti ani domněnka, že *Zakon sudnyj*, proniknutý elementy mojžíškotalmudského práva a opatřený ve svém záhlaví jménem sv. Konstantina, nebyl sepsán nebo přeložen nikým jiným než právě tímto světcem.

Kacířským duchem proti oficiální vědě ruské je naplněn Baracův článek o soudních důkazech podle Ruské Pravdy, uveřejněný původně ve *Věstniku Prava* r. 1906. Spisovatel vychází od myšlenky, že text Ruské Pravdy je na četných místech tak porušen, že bez radikálních oprav nedává jasného smyslu. O takové opravy pokouší se autor, bera často na pomoc židovské právo. Probírá jednotlivá těžko srozumitelná neb vůbec nesrozumitelná místa zmíněné právní památky ruské a snaží se opravou textu přijíti k správnému smyslu. Počíná si při tom celkem velmi střízlivě a dospívá k následujícím výsledkům (str. 142 a násl.): 1. Hlavním průvodním prostředkem v trestním i civilním procesu je podle Ruské Pravdy výpověď svědků, zvaných bez rozdílu posluchy a vidoky. O vlastním přiznání a důkazu písemném není v naší památce ani zmínky. Může se to vyložiti tím, že Ruská Pravda jeví se hlavně sbírkou předpisů trestních. 2. Posluchové nebo vidoci mají být předváděni v mojžíšském zákonodárství, jehož zásadami je proniknuto nejstarší ruské právo, v počtu dvou nebo tří osob. Mínění, jako by v některých věcech se žádalo podle R. Pravdy 7 nebo 12 svědků, nemůže býti přijato, poněvadž se zakládá na zjevných opisovačských chybách v textu. 3. Vede-li žalobce jen jednoho svědka a ve věcech s cizinci dva svědky, má (žalobce) doplniti důkaz svou přísahou nebo soudním soubojem, — na rozdíl od talmudského práva, podle něhož, vede-li žalobce jen jednoho

svědka, má to za následek (v civ. věcech), že žalov aný je povinen vykonati očišťovací přísahu. 4. Z příčin nezpůsobivosti k svědectví zmiňuje se R. Pravda jen o otroctví, pomlčujíc o jiných příčinách. Podle autora je však nepochybně, že nejen v církevních, nýbrž i ve světských soudech řídili se co do vlastností svědků ustanoveními obsaženými o nich v Zakoně sudném, vzniklými vlivem mojžišsko-talmudského práva, a také kapitolou o svědcích, obsaženou v t. zv. Knihách zákonných a sepsanou ze článků 27. grani Prochirona a ze 14. počátku Eklogy. 5. Barac myslí dále, že Ruské Pravdě známi jsou, jak již před více než půl stoletím soudil V. G. Děmčenko, jen svědci fakta, a ne spolupřísežníci. 6. Naproti tvrzení prof. Sergějeviče, nežádalo se v staré době na svědcích, aby před svou výpovědí přísahali. Nelze v tom neviděti podle Barace stopy vlivu mojžišskotalmudského zákonodárství. 7. Spisovatel vykládá, že slovanské slovo *rota* (= přísaha) vzniklo zkroucením ze židovského slova *tora*. 9. Autor má za to, že ani v R. Pravdě ani v jiné památce starého ruského práva nečiní se zmínka o ordálech železa a vody, připouští však, že byl znám soudní souboj (pole). 10. O metání hřebí jako důkazním prostředku R. Pravdy myslí spisovatel, že byl vzat z bible.

Bohatý myšlenkami je dále kriticko-srovnávací rozbor řádu vel. kníž. Vsevoloda o církevních soudech. Autor i zde používá známé své metody a opravuje nesrozumitelná místa probírané památky na základě písemnictví židovského. Přihlíží nejen k Mojžišovu Pentateuchu, nýbrž k hebrejskému písemnictví vůbec. Kořeny ruského církevního desátku hledá nikoli v právu byzantském ani v západoevropském církv. desátku, nýbrž v náboženské praxi židovské. Ve svých výkladech podstatné části Vsevolodova řádu o církevních soudech dotýká se přemnohých sporných otázek ruského církevního soudnictví a ruských právních dějin vůbec. I když snad v jednotlivostech s ním nesouhlasíme, nejsou výklady jeho bez ceny, poněvadž paralelami z židovského práva prohlubují se naše vědomosti o dějinách starého ruského práva. Také v tomto článku je mnoho originálního. Nově se vykládá celá řada termínů, jimž dáván byl dosud jiný smysl. Tak znamená zubožeza podle autora tolik jako lichvářské braní úroků a vůbec vydírání, izgojstvo je vystoupení z otroctví, jeretik znamená tolik jako špatný člověk, ničema atd.

Mnoho příspěvků k výkladu Pskovské soudní listiny podává stat. věnovaná institutu podílnického plodinového pachtu podle této listiny. Dovídáme se tu, že i v právu židovském praktikoval se podílnický pacht, známý také právu římskému jakož i právu snad všech národů. Autor probírá zase jednotlivá ustanovení Pskovské soudní listiny, týkající se věci, opravuje místa, jež pokládá za porušená, a vykládá je. Zdá se nám, že ve stati této šel při výkladu některých technických termínů příliš daleko. Nejvíce to bije do očí při výkladu slova *izornik* (str. 245), jež spisovatel pokládá za zkažený termín talmudského

práva »oris« (!) nebo muslimského práva »zorije« (!). Slovo isad sluší prý odvozovati od biblického sade (pole)! Také v slově zakon je prý semitský kořen!

Zajímavý jest autorův pokus vyložití Těšatovu smlouvu ze 13. stol. jako právní jednání uzavřené dvěma židy. Žid Jakim zasnoubil svou dceru synovi žida Těšaty. Na základě ujednání Jakim složil u třetí osoby nebo odevzdal samému otci ženichovu Těšatovi smlouvenou sumu věna, a Těšata zase odevzdal ženě Jakimově, matce nevěsty, náhrdelník určený pro nevěstu. Se svatby však potom sešlo, a vznikl spor o zaplacení (jednou stranou ve prospěch druhé) konvenční pokuty. Spor se ukončil narovnáním, podle něhož Jakim, otec nevěstin, vzal si zpět věno, a Těšatovi, otci ženicha, bylo zůstaveno vzít si náhrdelník, který měla dostati nevěsta. Na podporu svého mínění, že ve smlouvě běží o židy, uvádí Barac i jména kontrahentů. Jakim je židovské jméno Joachim, a Těšata je ruský překlad jména (často se u Židů vyskytujícího) Nochum (Naum), Nechemija, Nachman, Menachem (od slovesa nachem, těšiti).

Poučný je i rozbor ustanovení R. Pravdy o obmezení úroků z peněžných zápůjček (čl. 47, 48, 66 a 67 podle Karamz, rukopisu).

Druhá — větší — část prvního svazku sebraných spisů Baracových je věnována památkám nábožensko-duchovním, popisujícím život a družinno-epický. Obsahuje sedm článků s těmito tituly (v překladech): VII. Cyrillo-Methodějské otázky. Příklady židovského elementu v plodech připisovaných sv. Cyrillovi; A. Příklady agadického elementu, B. Příklady kabbalistického elementu. Příloha: Poznámky ke spisu prof. I. Malyševského »Sv. Cyrill a Metoděj«. VIII. Pověsti a vypravování staroruského písemnictví, mající vztah k židům a židovstvu. IX. O biblicko-agadickém elementu v pověstech a vypravováních prvotního ruského letopisu. X. Biblicko-agadické paralely k letopisným vypravováním o sv. Vladimírovi. XI. O biblickém elementu ve Slově o pluku Igorově. XII. Původ letopisného vypravování o počátku Rusi. XIII. Prameny Slova o Zákoně a Požehnání a Evangelické písně.

I v této druhé části, jejíž obsah se vymyká z rámce našeho časopisu, prozrazuje autor velikou učenost a sečtělost.

Celkový úsudek náš o pracích Baracových vyznívá v ten smysl, že jsou výsledkem dlouholetého, neúnavného studia kulturních poměrů jednak u starých Rusů, jednak u Židů. Obdivuhodné erudici autorově podařilo se dokázati, že židovská kultura projevila nemalý vliv na myšlenkový svět staroruský. O rozsahu toho vlivu může být arci spor a rovněž tak i o jeho hloubce.

K. Kadlec.

Trestní právo.

Lelewer Georg, Grundriss des Militärstrafrechts, 2. völlig umgearbeitete Auflage, Wien 1927. Stran 152.